

רבא. כשאמרו לו על אחד מנכדיו שעושה "חלאקה" כל"ג בעומר, התפלא הרי ^{אוצר החכמה}אנו נוהגים כהאריז"ל שלא מסתפרים עד ערב חג השבועות ²⁷⁸.

הלכות יו"ט וחזה"מ

רבב. הורה שאם חל יו"ט לאחר השבת או ביום השני של ר"ה, בזמן שמדליקים את הנרות ביו"ט יש להזהר שלא להוציא בידים את הפתילות הכבויות שנשתיירו בנר כדי לשים במקומם פתילות אחרות, משום דכיון דפתילה כבויה שלנו לא חויא למידי, הוי מוקצה גמור כצדורות ואבנים, ולא שרי למלטלן אף לצורך מקומן כי אם מן הצד או ע"י מלטול בדבר אחר כיון דהוי לצורך דבר המותר ²⁷⁹.

עלי ארח

ושותים שם אני ראיתי למוז"ל שהלך לשם פ"א ביום ל"ג בעומר הוא וכל אנשי ביתו וישב שם שלשה ימים ראשונים של השבוע ההוא וזה היה פעם הא' שבא ממצרים אבל אין אני יודע אם היה אז בקי ויודע בחכמה הנפלאה שהשיג אח"כ. והר"ר יונתן שאגיש העיד לי שבשנה הא' קודם שהלכתי אני אצלו ללמוד עם מוז"ל שהולך את בנו הקטן שם עם כל אנשי ביתו ושם גילחו את ראשו במנהג הידוע ועשה יום משתה ושמחה, וא"כ י"ל דכל מה שגילח האריז"ל את בנו כל"ג בעומר היה קודם שחידש דאין להסתפר בכל ימי הספירה. וע"כ אין ראיה ממנהג האריז"ל לגלח את בנו כל"ג בעומר, לנוהגים כשיטת האריז"ל בימי הספירה, שיכולים לעשות חלאקה כל"ג בעומר. - מפי רבי ברוך יעקב פרידמן שליט"א.

ועל עיקר ענין החלאקה שמענו מרבי שמואל אויערבאך שליט"א שכשהיו מגיעים לרבנו ילדים של חלאקה היה גוזר להם את השערות. ועי' מש"כ בענין זה חמיו הגרע"י בשו"ת רבי עקיבה יוסף (או"ח סי' קס"ט).

²⁷⁹ רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, בספר מאורי אש (במהדורת תש"ע - עמ' נ"ט). והוסיף שם "ומפני שראיתי שגם המדקדקים אינם זהירים בזה, אמרתי לו דיש להם לסמוך

ונוסעים כל"ג בעומר למירון. אולם על הגרי"ח זוננפלד זצ"ל מובא (בס' הנהגות ופסקים עמ' 81) שהיה עולה כל"ג בעומר למירון, וכן נהגו עוד רבים וטובים ואכ"מ.

²⁷⁸ מפי רבי דוד פרידמן שליט"א, בשם אמו ע"ה. שהמעשה אירע בבנה רבי ברוך יעקב פרידמן שליט"א. דהנה בשערי תשובה (סי' תצ"ג סק"ח) הביא בשם האריז"ל שאין להסתפר כלל עד ערב חג השבועות. וכן הביא החיד"א (מורה אצבע אות רכ"א) וז"ל "לפי דעת רבנו האריז"ל ז"ל, המנהג שלא לגלח בימי העומר אינו מטעם אבילות כאשר כתבו הפוסקים אלא יש סוד בדבר". וכך הקפיד רבנו, ולכן חשש שגם חלאקה אין לעשות. אולם במנחת אלעזר (ח"ד סי' ס) כ' "גם לענין תספורת הוא רק לגדולים ובעלי קבלה, דהא האריז"ל בעצמו הלך עם בנו במירון לעשות תגלחתו כל"ג בעומר ועשה אותו יום משתה ושמחה, כמ"ש בשער הכוונות ופרי עץ חיים והרי גילח בעצמו את בנו, אלא ודאי דהוא רק לגדולים".

ובדעת רבנו הסביר רבי משה ברוך לוי זצ"ל, דהנה בשער הכוונות (ענין ספירת העומר דרוש י"ב) כ' וז"ל "ענין מנהג שנהגו בני ישראל ללכת ביום ל"ג בעומר על קברי רשב"י ור"א בנו אשר קבורים בעיר מירון כנודע ואוכלים

עלי ארה

דלדעת הפוסקים דכל ההנאות שהן שוות לכל נפש מיקרי אוכל נפש עצמו וה"נ הנאת אורה, א"כ הוי טלטול זה לצורך אוכל נפש דהיינו להנאת אורה כדי להדליק שם פתילה אחרת, ופסק הרמ"א בס' תק"ט בדעת התוס' בביצה דמותר לטלטל מוקצה לצורך או"נ ושמחת יו"ט.

והוסיף רבי שלמה זלמן זצ"ל (במהדורה החדשה) שמצא כדבריו ברעק"א (בהגהות לאו"ח סו"ס תק"א הל' יו"ט - ניקור הבשר). וז"ל "לענ"ד לטלטל להוציא הפתילה הישנה מפני החדשה היא היתר גמור דלטלטל מוקצה לצורך [שמחת יו"ט] בלי שימוש קי"ל דשרי לקמן (סי' תק"ט). ובס' מאורות נתן (על הדלקת נרות עמ' ד"ש) לרי"נ קופרשטאק שליט"א העיר דבזה"ז שיש מאור החשמל והדלקת הנרות הוא רק מפני כבוד יו"ט יל"ד דבזה אין היתר לטלטל משום שמחת יו"ט. וכעת במהדורה חדשה הביאו ע"ז דברי הגרש"ז אויערבאך (שש"כ מהדורת תש"ע פי"ג סקפ"ז) "דמה שהרע"א התיר משום דרבויו אור חשיב ממש כאוכל נפש דמותר גם לב"ש דלא ס"ל הכלל של 'מתוך', ולכן מותר לטלטל מוקצה עבור כך, אולם כשהבית מלא אורה ומדליקים נרות רק בשביל כבוד יו"ט אפשר דאסור, כי אי"ז ממש או"נ, דלא שרי אלא משום "מתוך" ולכן אפשר דאסור לטלטל הפתילה שאינה ראויה לכלום וכו', אך אפשר הואיל ואם ע"י מקרה יכבו שאר הנרות יהיה אור ע"י זה, חשיב כמו או"נ".

ועי' בשו"ת ציץ אליעזר (ח"א ס"כ פ"ג או"ט ד"ה והנה - עמ' צ"ו) דכתב וז"ל והנה ראיתי בספר מאורי אש שמביא הערה נכבדה בשם הגר"ד ויספיש שאם חל יו"ט אחד בשבת וכו'. וולי נראה שצדק הגר"ד בהר"ן בהערותו, ויסודו בהררי קודש שכן מתבאר באמת מדברי הפוסקים דהנה ז"ל המרדכי ריש ביצה פסק ראבי"ה דכי היכי דביצה שנולדה בשבת אסורה ביו"ט משום הכנה, ה"נ שירי פתילה ושירי מדורה שהדליקו מע"ש ודלקו בשבת, א"נ שהדליקו בשבת לחיה ולחולה שיש בו סכנה

וכובו בשבת אסור להדליק ביו"ט למחרת, וטעמא משום דדמי להכנה כי במקום שנכבית הפתילה נעשה ונתקנת בהיותה פחם והוכנה להדלקה ונדלקת יותר בקל וכו' ונראה לראבי"ה דאסור לטלטלה כמו ביצה וכו' עי"ש. ומשמעות דברי הראבי"ה שאסור לטלטלם כמו ביצה משמע שאוסר אף בשביל להכניס אחרים במקום דאל"כ למאי צריך לטלטלם. השו"ע (ס' תק"א ס"ז) פוסק כדעת החולקים על הראבי"ה שם שמותר לחזור ולהדליקם, והט"ז סק"ז מסיים שודאי ראוי לכל אחד לצאת ידי הכל ולעשות פתילות חדשות, אבל יכול לטלטל בליל השני להפתילה הישנה אע"פ שהמרדכי בשם ראבי"ה אוסר גם הטלטול בהא ודאי נסמוך על המקילים ע"ש, ומשמע שאבל אי לאו דעת המקילים היה אסור לטלטל הפתילה הישנה אף אם בכדי לעשות במקומה פתילה חדשה. ויותר מפורש יש ללמוד מדברי השו"ע הגרש"ז (ס' תקי"א ס"ח) וז"ל ולענין הלכה יש לחוש לסברא הראשונה ולעשות פתילות חדשות, ואם הישנה מונחת ע"פ הנר מותר להוציאה משם כדי להניח אחרת במקומה, דכיון דאיסור טלטול אינו אלא מדברי סופרים יש לסמוך על סברא האחרונה ע"כ, הרי בהדיא שמתירים להוציא הישנה כדי להניח אחרת במקומה, רק מפני שיש לסמוך בזה על סברא האחרונה, אבל אי לא השיטה של סברא אחרונה אלא דעת הראבי"ה היה איסור להוציא את הישנה אפי' כדי להניח אחרת במקומה להדליקה, ושוב מצאתי כן להדיא בתרוה"ד ח"א סי' פ"א שסובר נמי כשי' ראבי"ה ומוסיף וז"ל ולפי מה שביארנו שאסור להדליק באיך גיטא א"כ אסור לטלטלה כדכתב ראבי"ה, והיה נראה אפי' היא מונחת בפי הנר דצריך הוא למקומה להניח אחרת תחתיה אע"ג דקי"ל דכל כלי אע"פ שהוא מוקצה לטלטל מ"מ לצורך גופו ומקומו מותר, גבי פתילה לא שרי דלא כלי הוא וכו' ע"כ, וכ"כ התרוה"ד בפסקים ח"ב ס' קנ"ז ע"ש. הרי בהדיא דכשהפתילה הישנה מוקצה

רכג. אמר, שבבית המדרש של הגה"ק מקאליש לא הדליקו נרות נשמה ביו"ט רק ביוה"כ, אך רבנו עצמו הדליק גם ביו"ט²⁸⁰.

רכד. הזהיר על אשר נהגו בזמנם להדליק את הנר נשמה ביו"ט בבוקר בשעה שאומרים יזכור, שהיו מדליקים את הנרות בפרוודור שבבית ולא בבית הכנסת, מכיון שבבית הכנסת היו כבר הרבה נרות, ואמר דאסור להדליק בבית כיון דשרגא במיהרא מאי אחני, אך בבית הכנסת אע"פ ששם אין צורך, אך מכיון שנפסק בשו"ע (סי' תקי"ד סעי' ה') שמותר להדליק נרות בביהכ"ס, לכן יש להקפיד להדליק דוקא שם²⁸¹.

עלי ארח

נהג מקודם]. ובגשר החיים (פלא"ב - ה) כתב דנהגו להדליק בכל הג' רגלים נר נשמה. אולם בס' ארחות רבנו (ח"ב בהוספות עמ' י"א) מובא שבעל הקה"י [וכנראה גם החזו"א] לא הדליקו נר נשמה רק ביוה"כ.

ובנותן ענין להביא מש"כ בזה בשו"ת רבי עקיבה יוסף (חיו"ד סק"ע) תשובה לנכדו רבי שלמה זלמן [כנראה הכונה לר' זלמן בן רבנו]. האם יכול להדליק נר נשמה [בחול], בנפט במקום בשמן זית. ועי"ש דמביא מעשה נורא שהיה עם אביו ששכח להדליק נר נשמה ביום היארצית של בעל החת"ס ובלילה ההוא בא החת"א אליו בחלום עם נר שעוה בידו ואמר לו חידו"ת ואמר לו עמוד ותדליק את הנר וכך עשה, ובבוקר קמו וראו נר דלוק ותמזהו מהיכן הנר דולק ואז סיפר לנו אבינו ד"ז ויהי לפלא עכ"ד.

281. מפי רבי דוד פרידמן שליט"א, בשם רבי שלמה יחיאל פרידמן זצ"ל. וכבר כתב כן הביאור הלכה (סי' תקי"ד ד"ה נר) וז"ל "ודע עוד דנר של יא"ר ציי"ט אם לא הדליקו בערב יו"ט ידליקנו עכ"פ בחדר שאוכלין בו דמוסיף אורה בחדר ויותר טוב שידליקנו בביהכ"נ ויצא מחשש נר של בטלה ובשעת הדחק אפשר דיש להתיר בכל גווני דהוי כעין נר של מצוה שהוא לכבוד אבותיו כן מתבאר בתשובות כתב סופר (א"ח סס"ה)".

ולא חזי למידי אסור לטלטלה אפי' בכדי להניח אחרת תחתיה, וא"כ צדק שפיר הג"ר דוד בהר"ן ויספיש בהערותו עכ"ד.

ורבי שמואל תפילינסקי זצ"ל בהערות ע"ס מאורי אש (שהתפרסמו בקובץ אוצרות ירושלים - פרושים תשע"א עמ' פ"ד) כתב היתר לזה וז"ל "ולענ"ד יש לדמותו לגריפת חנור בס' תק"ז ס"ד כיון שא"א לאפות בלא גריפה מותר לגורפו דחשיב טלטול לצורך עי"ש".

ועל דברי הגרש"ז זצ"ל, כותב שם "ומש"כ הרמ"א להלן סי' תק"ט דמותר לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש ושמחת יו"ט ומפלפלים בזה האחרונים, זה ענין אחר ולא דמי לגריפת חנור, דבזה כו"ע מודים דשרי בא"א לאפות בל"ז".

שו"מ לחמיו בשו"ת רבי עקיבה יוסף (א"ח סי' קס"ה) שכתב "שמותר לשפוך את השמן שנשאר בנר ואין בזה משום טלטול מוקצה כדכתב המג"א (סי' תק"ט סקי"ג), דמותר לטלטל מוקצה בשביל אוכל נפש וגם נרות יו"ט בכלל זה".

ובס' הלכות חג בחג לרמ"מ קארפ שליט"א (הלכות ימים נוראים ספט"ו) הביא בשם הגרי"ש אלישיב שליט"א להקל להוציא את הפתילות דהוי כעין הסרת ליכלוך דשרי, כעין המבואר בחזו"א (א"ח סי' מ"ז סקט"ו וסקכ"א).

280. מפי רבי דוד פרידמן שליט"א, בשם רבי שלמה יחיאל פרידמן זצ"ל. [העדות על מנהגו של רבנו הוא רק בזקנותו ואין ידוע מה